Ympäristöministeriö
Kansainvälisten asiain neuvos Annika Lindblom

Ympäristövaliokunnan istunto
11.10.2018 klo 10-12

HE 123/2018 vp valtion talousarvioksi vuodelle 2019:

- **asiantuntijakuuleminen: kestävän kehityksen arvio**

YM:n lausunto

Helmikuussa 2017 hyväksyttyyn hallituksen Agenda2030 selonteko eduskunnalle *(Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti)* on kirjattu kaksi kansallisen toimeenpanon painopistettä: ”Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi” sekä ”Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi”, joiden saavuttamiseksi hallitus toteuttaa konkreettisia toimia.

Hallituksen Agenda2030 selonteossa linjataan, että kestävän kehityksen työn resursoinnissa olisi pyrittävä pitkäjänteisyyteen. Sen mukaisesti kestävän kehityksen periaatteet ja tavoitteet tulee sisällyttää osaksi tulevia hallitusohjelmia, hallituksen tulevaisuustyötä sekä budjettivalmistelua.

Ympäristöministeriö näkee, että Agenda2030 selonteon myötä kestävän kehityksen valtavirtaistaminen kaikkeen politiikkaan ja hallintoprosesseihin on vahvistunut merkittävästi. Tätä on edelleen tukenut eduskunnan, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien aktiivinen osallistuminen kestävästä kehityksestä käytävään keskusteluun.

Ympäristöministeriö pitää erinomaisena valtiovarainministeriön aloitteellisuutta ja ponnisteluja kestävän kehityksen sisällyttämiseksi valtion talousarvioon. YM pitää VM:n osallistavaa lähestymistapaa merkittävänä: sisällön valmisteluun osallistettiin prosessin alkuvaiheessa virkamiesten lisäksi muun muassa teollisuuden etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Myös kaikkien relevanttien ministeriöiden budjettipäälliköitä on otettu mukaan suunnitteluun. Valmisteluprosessi on siten omalta osaltaan myös kasvattanut eri ministeriöiden virkamiesten tietoisuutta Agenda2030:n kytköksistä oman hallinnonalan tehtäviin ja toimintoihin.

Työ käynnistettiin jo vuoden 2018 budjettivalmistelussa, mutta vuoden 2019 budjettiesityksen pääluokkaperusteluissa määrärahojen kytkennät kestävään kehitykseen tuodaan aiempaa laaja-alaisemmin esille. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että pääluokkaperustelut kattavat Suomen molemmat painopistealueet sekä laajemmat Agenda2030 -yhteydet.

Kestävä kehitys ympäristöministeriön hallinnonalalla

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 199,3 milj. euroa, joka on 15 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2018. Pääluokan määrärahoista ympäristöhallinnon toimintamenojen osuus on 29 %, ympäristön ja luonnonsuojelun 59 % sekä yhdyskuntien, rakentamisen ja asumisen 12 %.

Agenda 2030 toimintaohjelman painopistealuetta **’Vähähiilinen ja resurssiviisas Suomi’** ympäristöministeriö toteuttaa laajasti edistämällä ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävää kaupunkikehitystä ja puurakentamista.

Ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyttä ja päästövähennystoimien kustannustehokkuutta lisätään panemalla toimeen vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia ja raportoimalla niistä eduskunnalle ilmastolain mukaisesti, sekä osallistumalla ilmastolain mukaisen pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmisteluun.

Kiertotalouden toimenpideohjelma toteutetaan jatkamalla jätelainsäädännön kehittämistä, kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen edistämistä, edistämällä ravinteiden kierrätystä sekä luomalla jätteiden ja sivuvirtojen markkinapaikka. Ympäristöministeriö rahoittaa Ravinteiden kierrätysohjelmaa (RAKI) sekä vesien- ja merenhoidon toimenpiteitä kiertotalouden kasvavien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Ympäristöministeriö pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden katoa erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) ja soidensuojelun toimenpiteillä.

Ympäristöministeriö toteuttaa kansallisen kestävän kaupunkikehityksen ohjelmaa, jonka painopistealueita ovat vähähiilisyys, resurssitehokkuus, älypalvelut, eriarvoisuuden torjunta ja terveys. Lisäksi edistetään puurakentamista puurakentamisen ohjelmalla.

Agenda 2030 toimintaohjelman painopistettä **'Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi'** ympäristöministeriö toteuttaa lisäämällä kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantamalla eri väestöryhmien asunto-oloja valtion asuntorahaston tukien avulla.

Nuorten Agenda 2030 –ryhmän osallistumista kansalliseen kestävän kehityksen työhön tuetaan kutsumalla ryhmän jäseniä kestävän kehityksen toimikunnan kokouksiin sekä muihin tilaisuuksiin sekä rahoittamalla ryhmän toiminnallisia aloitteita. Suomen kestävän kehityksen toimikunnan työtä tuetaan. Suomen Agenda2030 toimeenpanomallia ja sen parhaita käytäntöjä esitellään osana kansainvälistä yhteistyötä ja vienninedistämistä.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi yleisperusteluissa

YM pitää hyvänä, että yleisperusteluihin on laadittu yksityiskohtaisempi analyysi "hiilineutraali ja resurssiviisas talous" –painopistealueeseen liittyen. YM pitää erinomaisena, että budjettiesityksessä ja budjettikatsauksessa tarkastellaan myös tulopuolen keskeisiä veroja, jotka tukevat hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi –tavoitteen toteutumista, sekä arvioidaan laadullisesti ympäristölle haitallisia tukia aiemmin tehtyjen selvitysten pohjalta. Tällä tavoin voidaan piirtää parempi kokonaiskuva kestävän kehityksen tavoitteita tukevista ja niitä rapauttavista resursseista ja näin arvioida, miten valtion varoja voisi suunnata kestävä kehityksen kannalta tuottavammin ja tehokkaammin.

Vuoden 2019 talousarvioesityksessä hiilineutraaliuteen ja resurssiviisauteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä noin 1,7 mrd. eurolla. Laskua vuodesta 2018 on noin 95 milj. euroa, mikä johtuu pääasiassa vuoden 2018 lopussa päättyvistä kärkihankkeista. Talousarvioesitys sisältää myös useita veroja, joiden voidaan katsoa edistävän hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopistealueen tavoitteita. Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätevero. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä ympäristölle haitallisten tukien määräksi arvioidaan edellä mainittuihin selvityksiin pohjautuen noin 3,5 mrd. euroa, mikä muodostuu pääasiassa erilaisista verotuista.

Ympäristöministeriö tukee myös ajatusta, että tulevissa budjettiehdotuksissa tarkasteltaisiin analyyttisemmin myös kestävän kehityksen sosiaalisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita.

Suomi edelläkävijänä

Kestävän kehityksen omaksuminen osaksi budjettisuunnittelua edellyttää laaja-alaista valtionhallinnon prosessien tarkastelua ja kehittämistä. Yhtenä konkreettisena jatkotoimena on tarkoitus selvittää keinoja soveltaa ilmiöpohjaista – temaattista ja poikkihallinnollista – lähestymistapaa hallinnon tulosohjaukseen ja budjetointiin. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että ilmiöpohjaista budjettisuunnittelua selvitetään. Parhaimmillaan se tukisi politiikan johdonmukaisuutta ja hallinnon eri sektoreiden yhteistyötä niin kestävän kehityksen mukaisen toiminnan suunnittelussa kuin sen resursoinnissakin.

Ympäristöministeriö haluaa muistuttaa, että Suomi on ensimmäisiä maailman maita, joissa pyritään tunnistamaan kestävän kehityksen ja talousarvion yhteys. Jo tähän mennessä tehty työ on herättänyt laajaa kansainvälistä kiinnostusta.